

‘Beheer van de bodem moet anders’

De groeiende wereldbevolking te eten geven zonder milieuschade, waarbij ook de boer nog voldoende inkomen heeft. Dat lukt niet zonder een “gezonde” bodem. Dat is de overtuiging van Monique Brobbel, beleidsmedewerker van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Integraal bodemonderzoek is daartoe de eerste stap.

Durven. Daar komt het op aan bij duurzaam bodembeheer, vindt Monique Brobbel. Boeren moeten durven overgaan op een ander systeem om de bodem te beheren, zonder dat ze precies weten wat de gevolgen zijn op korte termijn. Maar ook het ministerie moet durven. Het komt aan op commitment in langjarig onderzoek, want veranderingen in de bodem voltrekken zich nu eenmaal niet in de vier jaar die nu staat voor onderzoeksbijdragen van de overheid. Aan Brobbel zal het niet liggen. Vol vuur vertelt ze over de noodzaak om goed met de bodem om te gaan.

>> **Waarom is het zo belangrijk om onderzoek te doen naar wat goed is voor de bodem?**

‘Over vijftig tot honderd jaar moeten we ook nog kunnen produceren op die bodem. De vraag is of dat kan als we de bodem blijven beheren zoals we dat nu doen. De EU heeft nogal wat bedreigingen voor de grond benoemd, zoals afname van het organische stofgehalte en verdichting van de bodem door te zware machines. Dat kan uiteindelijk de voedselzekerheid in gevaar brengen. Misschien moeten we de bodem wel heel anders gaan beheren als we alle functies willen behouden. De vraag is dan wat we willen met die bodem en wat we zouden moeten doen. Dat weten we niet. Dus zeggen we: laten we beginnen met onderzoek.’

>> **Maar er wordt toch al heel lang bodemonderzoek gedaan?**

‘Er is wel heel veel bekend over bodem, maar voornamelijk monodisciplinair. We moeten die bodem integraal benaderen, zodat we de ondernemer handvatten kunnen aanreiken voor duurzaam bodembeheer. Die zegt toch ook niet “vandaag ga ik maar eens aan de mest en mineralen werken”. Hij moet alle aspecten op één dag op één moment integreren.’

>> **U heeft het nu over het belang van de bodem voor voedselproductie. Daarnaast zijn er nog andere bodemfuncties: de rol bij klimaatverandering, waterbeheer en biodiversiteit. Hoe belangrijk zijn die functies voor het beleid?**

‘Het beleidsdoel is om te komen tot een duurzame, gezonde bodem met optimale gewasproductie. Dus een duurzame bodem betekent ook dat de andere functies behouden of zelfs verbeterd worden. En één van die functies is productie.’

>> **Wat voor onderzoek is er nodig?**

‘Het is nog iets te vroeg om dat te zeggen, omdat we net met stakeholders en Wageningen UR een kennis- en innovatieagenda willen gaan opstellen. Maar de slag naar een integrale benadering hebben we vorig jaar al gemaakt. Wageningen UR heeft al het bodemonderzoek gebundeld en van hieruit een visie op duurzaam bodembeheer opgesteld. Er zijn vast zaken die fundamenteel onderzoek vragen, maar zodra iets bekend is, moet die kennis naar de praktijk worden gebracht. Voor mij is de doorstroming van kennis naar de praktijk het allerbelangrijkste. Ook nu al, want er ligt genoeg informatie uit het fundamentele onderzoek wat we al in de praktijk kunnen testen, via praktijkonderzoek op onderzoekslocaties als de Broekemahoeve of in Vredepeel, of op praktijkbedrijven. Het is zoeken naar een balans: hoeveel onderzoek heb je nog nodig voordat een ondernemer ermee aan de slag kan? Betrokkenheid van het bedrijfsleven is daarbij cruciaal, omdat zij het uiteindelijk moeten doen. Dat betekent dat we naast onderzoek ook aandacht besteden aan kennisverspreiding.’

>> **Wat verwacht u van een ondernemer?**

‘Het gaat erom dat hij de bodem gezond maakt en houdt. Dus zorgt voor een goede weerbaarheid tegen ziekten en plagen, vruchtbaarheid

Het gaat erom dat de ondernemer de bodem gezond maakt en houdt. Dus zorgt voor een goede vruchtbaarheid en structuur, weerbaarheid tegen ziekten en plagen.

en structuur. Maar het is best lastig om het vertrouwen te krijgen dat je de goede beheermaatregelen treft. Het duurt jaren voor de ondernemer het resultaat ziet van een verandering in het bodembeheer. In het begin krijgt hij misschien zelfs wel een negatief resultaat, omdat de bodem van slag raakt. Dan kan ik dus niet tegen die ondernemer zeggen dat hij maar wat moet gaan proberen. Belangrijk is nu dat de ondernemers erkennen dat het bodembeheer anders moet. Een aantal ondernemers voelt die urgentie al wel, maar lang niet iedereen.'

>> Hoe wilt u bereiken dat meer ondernemers de urgentie wel gaan voelen?

'Het begin is er, nu we het onderzoek integraal gaan aanpakken. Laten we eerst eens kijken wat dat teweeg brengt. Uiteindelijk moeten we natuurlijk ook veel aan communicatie doen, misschien ook via het onderwijs. Dat komt nog allemaal.'

>> Heeft het ministerie specifiek beleid gericht op bodem?

'Duurzaam bodembeheer is niet iets nieuws. We doen al heel veel aan bodem, vaak samen met het ministerie van Infrastructuur en Milieu, op allerlei verschillende beleidsterreinen, zoals mest en mineralen of functionele agrobiodiversiteit. Tot nu toe ontbrak de samenhang, maar ik zie nu dat we ook binnen het ministerie

integraler denken. Het onderzoek dat we uit gaan zetten is hiervoor een mooi begin, zodat we gevoel krijgen voor wat die bodem nu eigenlijk is en wat we ermee moeten.'

>> De EU werkt aan een richtlijn bodem. Speelt die nog een rol bij het formuleren van beleid?

'Wij zijn niet zo blij met zo'n richtlijn die voor heel Europa gelijk is, terwijl de problemen per land verschillen. Verziltning in Spanje is anders dan bij ons. Bovendien vraagt een richtlijn weer veel administratieve rompslomp. Wij zien veel meer in maatwerk, per regio. We hebben bijvoorbeeld in Limburg al een verordening tegen erosie, omdat dat voornamelijk daar speelt. Dus zelfs binnen een klein land als Nederland verschillen de issues per gebied.'

>> Gaan boeren betaald worden voor bodemdiensten?

'Oei, dat is lastig bij de bodem. Als een boer zijn grond goed beheert, haalt hij een goede productie en heeft hij uiteindelijk minder kosten. Maar als de baten van bepaalde maatregelen niet bij de boer terecht komen, is betalen voor diensten een mooi idee. Bijvoorbeeld als hij iets extra's doet om structureel meer koolstof in de bodem op te slaan. De vraag is alleen hoe je dat kunt kwantificeren. Het gaat hier dan om ecosysteemdiensten, waarover we in het beleid nu aan het nadenken zijn.' (LN)